

בטחון בעת צרה

מכתבי חיזוק וביטחון ברופא כל בשר

נכתב ע"י אחד השומעים

ניתן להשיג את החוברות

אצל משפ' גריינימן

רוזנהיים 7 ב"ב

0527183997

תוכן הענינים

א.....	יטחון בעת צרה
	המכה האחרונה ששוברת את האדם היא האתגר
א.....	הגדול
ב.....	יסורים באים לתקן
ד.....	אשרי הבן שמשותף עם האב ברגשי הבנה
ו.....	מי שקץ וממאס בנפשו מן הייסורים זהו סימן לאהבה
ז.....	מה נדרש מצד מצות הבטחון
ח.....	אחת בצער ממאה שלא בצער
ח.....	לא לפתח אדישות
ט.....	הבוטח בד' גם הוא יש לו צרות אלא שחסד יסובבנו
י.....	האהבה שבתוכחות היסורים
יא.....	להיות יותר מקושר
יב.....	ליקוט מתוך מכתבי התעוררות - אמונה וביטחון
יב.....	אמונה וביטחון
יג.....	השתדלות בעניני הכלל
	הסבל שנגזר עליו יגיענו ולא יועיל מה שיעשה
יג.....	פעולות שאינן ראויות למנוע אותו
יג.....	אין אדם יודע מה טוב עבורו
יד.....	השפעת ריבוי ההשתדלות

גם צער הנגרם על ידי בשר הוא מן השמים ..... טו
השתדלות מעל למותר – אין בה תועלת ..... טז

רפואה..... יז
ביטחון בעת חולי ..... יז
ההתייחסות לרפואה ..... יט
ביטחון בעת צרה – ההתייחסות אל הצער ..... יט
חיזוק בעת חולי ..... כ

ליקוט מתוך שיחות..... כא
לא להתייאש מלהתפלל גם כשנראה שכבר אין סיכוי. כא
חלילה לפחד ..... כב
לחשוב על הביטחון ..... כג
פחד והשתדלות מיותרת רק מזיקה ..... כד
סיכום הדברים..... כו

ביאור בברכת רפאנו..... כז
ברכת אשר יצר..... כז

ביטחון בעת צרה

מכתבים – וליקוט מתוך שיחות

המכה האחרונה ששוברת את האדם היא האתגר הגדול

אחז"ל אחת בצער ממאה שלא בצער, ונמצא לפ"ז שבעלי היסורים חיים פי מאה משאר בני"א, וכאשר מקבלים את היסורים באמונה ובהבנה, מכפילים את השנים ואת השכר, כדאיתא בזהר שהנותן צדקה לעני עושה חסד עם הקב"ה כביכול, שע"ז מונע תרעומת העני על מצבו, וא"כ כאשר האדם מעצמו מקבל את היסורים באהבה, בודאי זכויותיו מרובים ומתהדק הקשר בינו ליוצרו ית"ש בהתעלות מיוחדת.

המכה האחרונה ששוברת את האדם, כל רגע ממנה ערכו ופעולתו פי אלף מכל היסורים שעבר, למה הדבר דומה לכור הזהב שהחום האחרון שגורם להתכה הוא עיקר המטרה, ואם יחזור על החום שעד ההתכה מאה פעמים לא עשה כלום, וע"ז נאמר תשב אנוש עד דכא עד דכדוכה של נפש, זבחי א' רוח נשברה, כאילו הקריב כל הקרבנות, שבירת הגוף ודכדוכה של הנפש, יכולים לשמש ביחד עם האמונה והתקוה, כי האדם מורכב מגוף ונפש ורוח ונשמה, אילו ידע האדם כמה הוא מועיל לעצמו ולמשפחתו ולעולם כולו ביסוריו, הי' יכול לחיות מהשמחה הרוחנית בלבד, ואיש בער וכסיל לא יבין את זאת, כשיתבונן על העולם ויראה את סוף ההצלחה של הרשעים, ויראה את הנצחיות של הצדיקים ודורותיהם.

ואשרי חלקכם שזכיתם לקבל היסורים באהבה, וישמח ד' במעשיו כשהם מקבלים ומבינים שהוא עמם בצרה, וזה מיקל מאד על צער האב, כשהבן מתחבר להבין שהכל לטובתו, אנחנו קרובים מאד לקץ הגאולה, וישועת ד' כהרף עין, ואז ישמחו בעלי היסורים שע"ז ניצולו ונשארו לימות המשיח, אוי

לו למי שמת פתאום מתוך בריאות ושלוה, ואשרי מי שזוכה ליסורים, ורבים האריכו ימים ושנים בזכות קבלת היסורים באהבה, ולא מפי הרופאים אנו חיים ולא מפיהם אורך ימינו, העיקר לנצל כל רגע מהחיים, ולהאמין בנצחיות של כל רגע בעוה"ז, מחסדי השי"ת שאינו מראה לאדם מתן שכרו על צערו, כדי שזוכה בשכר טוב על אמונתו ובטחונו בהקב"ה, ונאמין בהבטחותיו שהכל לטובתנו והוא אוהב אותנו אהבה רבה וחומל עלינו חמלה גדולה ויתירה.

בנים אתם לד' א', יהודי גם כשהוא מת הוא חי, וגם כשהוא חי עיקר חייו חיי הנשמה, ואין מטרתו חיי הגוף כלל, יש להתחזק באמונה שחינו ממשיכים לעולם ועד, וגם הגוף יחזור לתחיה במהרה ממש בלי ספק, והמשך החיים עם הגוף הזה מתחדש לכולם בכל בוקר, כמו שמברכים המחזיר נשמות לפגרים מתים ואמנם אין הדבר מורגש, כי באופן כללי הקב"ה מחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית, אבל כמו שרואים בגשם שאין בו הנהגה קבועה, וכל שנה ויום נידונים לעצמם, אע"פ שבאופן כללי העולם מתקיים ויש גשם בכל שנה, אבל רואים את ההשגחה בהסתר הפנים, כי רואים שצריך לזה הנהגה מיוחדת, אין סדר בעולם שמחייב גשם, ואע"כ עולם כמנהגו נוהג בלי הרגשה שיש כאן מנהיג, כי באופן כללי לא רואים שינוי מהותי, כן הדבר בחיים, כמעט כולם חיים בכל בוקר, אבל באמת זוהי תחיית המתים לכולם, בחלק של הנשמה, וחלקים ברוח ובנפש, השמחה והבטחון מאריכים את ימי האדם כמו שכתוב רוח איש יכלכל מחלחו, קמים בבקר ומודים להקב"ה על עוד יום של יסורים בעוה"ז, הר"ז כאילו חיו עוד שנה.

והנני בברכה שתזכו לעשות נ"ר ליוצרנו ית"ש בכל המצבים, כאשר זכיתם עד היום וביתר שאת, ותזכו לאורך ימים טובים ולרפואה שלמה ורוב נחת מכל יו"ח ובכל הענינים ברוחניות וגשמיות ולראות פני משיח צדקנו בב"א.

יסורים באים לתקן

בואו נשתעשע באהבת אוהבנו, המצטער בצערנו, יותר ממה שאנו, ובכל זאת מיסרנו, להיטיב אחריתנו, "וגם ראשיתנו", ככתוב מוסר... בני אל תמאס

ואל תקוין בתוכחתו כי את אשר יאהב וגו', וידוע בשם הגר"א ז"ל שאלמלא היסורים לא ה' שייך לצאת זכאים בדין.

דברים אלו ידועים וברורים, וברוב פעמים רואים גם בעוה"ז איך שהיסורים היו אך ורק לטובה, ומי כמוכם יודע, [כשאני חושב ביסורים כגון אלו, אני יודע מה ה' רחמים ומה דין, כי אפשר שהדין ה' ביצירה שנגזר להיות ח"ו בעל מום או חסרון אחר, ואח"כ החלו הרחמים בביטול היצירה], וידוע מאמר חז"ל על הפסוק אודך... כי אנפת בי ישוב אפך ותנחמני משל לשני בנ"א כו', ועוד אמרו במדרש קהלת שהבנים קטנים שמתים בעון אבותם, מבקשים מהקב"ה שיזכו אבותם בזכותם, וכתוב שם שאליהו הנביא ז"ל טוען שמדה טובה מרובה ממדת פורענות, והקב"ה מקבל טענתם, ואיתא בתדב"א שאדם שנתחייב מיתה למקום, הקב"ה עושה עמו חסד וממתין לו שישא אשה ולוקח ממנו בן תחתיו, ואין רצוני להאריך בענינים אלו אשר הם פשוטים בתכלית.

אבל יש לדבר על קבלת היסורים, כענין שאמרו שיש מבעט ביסורים ויש מקבלם באהבה, ויש שמחים ביסורים, וז"ל התדב"א אם יש באדם דברי תורה ויסורין באין עליו לבו מתיישב עליו, אבל אם אין באדם ד"ת ויסורין באין עליו לבו מתמרמר עליו, אלא כיצד יעשה יצדיק עליו את הדין, הא כיצד אלא אם הוא רעב וצמא וערום ואין לו מזונות רק שהוא חי וקיים על פני האדמה בלחם צר ובמים לחץ בעירום ובחוסר כל, יאמר כך וכך כתוב בתורה תחת אשר לא עבדת כו' ועבדת את אויבך כו' ברעב ובצמא ובעירום ובחוסר כל כו' עד השמידו אותך, על כן יתברך כו' שנתן לי חיים בעולם ולא השמיד אותי מעל פני האדמה, וכן דוד היה אומר אלמלא דברי תורתך מרצין אותי בשעה שיסורין באין עלי כבר עקרתי את עצמי מן העולם שנאמר לולי תורתך וגו'. עכ"ל.

והנה היסורים באים לתקן את האדם, כענין שכתב מרן זללה"ה שהיסורים הם מהדקים את הקשר בין יצור ליוצרו, שע"י שהאדם מרגיש שהוא צריך לרחמי שמים הוא מכניע עצמו, ואח"כ מבקש רחמים, וכשנענה ומרגיש חסדיו

ית' נפשו נקשרת באהבתו, אבל כשאין מקבלים היסורים כראוי הרי הפסד גמור, כי במקום שיביאו היסורים להתמדה בלימוד הם מביאים רפיון, והנה הוסיף חטא על פשע ויותר ממה שהי' חייב קודם היסורים מתחייב אח"כ, על יסורים כאלו יש לבכות הרבה, כי הם באמת יסורים.

אשרי הבן שמשלתף עם האב ברגשי הבנה

של' וברכה לאוהבי השם

כתב מרן החזון איש זללה"ה באגרת ר"א, ואמנם חביבים יסורים לזה שרואה אותם כשלוחי דרחמנא, ומהדקים את הקשר בין יצור ליוצרו ית'. ומעלים אותו לעולם שכולו אור, מורם מנטיזות גופניות, וזה כל האדם ואשרי חלקו, ואמנם כן שמענו בהתרגשות ובהערכה גדולה שנתקיימו דברים אלו במלואם בביתכם, והמבקרים הרגישו שמדברים עם בני אדם שקרובים לשמים, ומקרינים עליהם מעולם שכולו אור, ואשריכם שזכיתם לקבל היסורים באהבה. בשעה שהאדם מצטער שכינה מצטערת ביותר, וכשהאב צריך לייסר את בנו לרפואתו, כמה צער יש לאב שנאלץ כך, ואשרי הבן שמשלתף עם האב ברגשי הבנה, ומכיר ברצון האב להיטיב עמו, שזה מיקל על האב ומקשר אותו בנימי אהבה עם בנו.

החביבות של היסורים מפורשת בתורה ובנביאים ובכתובים בש"ס ובמדרשים ובכל תולדות עם ישראל מעודו, כמו שכתוב בפרשת עקב וידעת עם לבך כי כאשר ייסר איש בנו ד' א' מיסרך, וכתוב בירמיהו שמוע שמעתי אפרים מתנוודד יסרתי ואוסר וגו' ואח"כ מסיים הבן יקיר לי אפרים אם ילד שעשועים וגו' רחם ארחמנו נאם ד', וכתוב במשלי כי את אשר יאהב ד' יוכיח וכאב את בן ירצה, ואמרו חז"ל כל שהקב"ה חפץ בו מדכאו ביסורים שנאמר בישעיהו וד' חפץ דכאו החלי, וכתוב אשרי הגבר אשר תיסרנו י-ה ותורתך תלמדנו, ופי' בגמ' שנלמד ק"ו מעבד שיוצא לחירות ע"י שן או עין שהוציא לו רבו, ומה שן ועין שהם אחד מאבריו של אדם עבד יוצא בהן לחירות, יסורין

שממרקין כל גופו של אדם על אחת כמה וכמה, ואמרו מה מלח ממתק את הברש אף יסורין ממרקין כל עוונותיו של אדם, ואמרו שלש מתנות טובות נתן הקב"ה לישראל וכולן לא נתנן אלא ע"י יסורים אלו הן תורה וארץ ישראל והעולם הבא כו' דכתיב כי נר מצוה ותורה אור ודרך חיים תוכחות מוסר.

כתוב בשו"ע סי' רכ"ב ס"ג חייב אדם לברך על הרעה בדעת שלימה ובנפש חפצה כדרך שמברך בשמחה על הטובה כי הרעה לעובדי השם היא שמחתם וטובתם כיון שמקבל מאהבה מה שגזר עליו השם נמצא שבקבלת רעה זו הוא עובד את השם שהיא שמחה לו, וכתוב במשנה ברורה ע"ז כי באמת כל היסורים בין בגוף בין בממון הוא הכל כפרה על העונות כדי שלא יצטרך להתיסר לעתיד לבא ששם העונש הוא הרבה יותר גדול וכדאיתא במדרש יצחק תבע יסורין א"ל הקב"ה חייך דבר טוב אתה מבקש וממך אני מתחיל שנאמר ויהי כי זקן יצחק ותכהין עיניו מראות, וכן אמרו במסכת שמחות פ"ח ארבעה בנים הן אחד לוקה ושותק ואחד לוקה ומבעט ואחד לוקה ומתחנן ואחד לוקה ואומר לאביו הלקיני כו' דוד אמר לאביו הלקיני שנאמר הרב כסני מעוני ומחטאתי טהרני, ואמרו ואוהביו כצאת השמש בגבורתו על השמחים ביסורין, ומקניני התורה בקבלת היסורים, ואמרו שהיסורים מרצין יותר מקרבנו, שזה בגופו וזה בממונו.

והנה אף שקשה לאדם לשמוח ביסורים בשעה שהם מכאיבין לו, אבל יכול לשמוח ביסורין שכבר עברו עליו שהם מבטיחין לו את דרך החיים לעוה"ב, ויכול להתבונן בקורות עם ישראל איך שבכל דור נתנסו גדולי ישראל ביסורים, ויתחזק מזה שהוא נמנה עם הצדיקים ביסורים, ואמרו בשם הגר"א שכמו שהשמש נראית לנו בשמים כמהלכת מעט והאמת שהיא נוסעת במהירות מופלגת מאות פרסאות, וכן הדין נותן שהרי כל תאוה של העוה"ז יש לה מחיר גדול, ועל כל התגברות מועטת יש שכר הרבה, וכן להיפך, הא למדת שכאן הכל ביוקר גדול, וכל צער קטן כאן יש לו מחיר גדול שם, וכל שכן יסורים גדולים שמעיקים כל הזמן שאין ערוך לשכר פעולתם.

ובדורינו שהעולם קרוב לקיצו ממש, ורוב הנשמות או כולן גלגולים שבאו להשלים תיקונים לחיי הנצח של העוה"ב, אילו ידע האדם שורש נשמתו, ותיקון פעולתו שחזר להשלים בעוה"ז, הרי ה' מתרגש משמחה על מה שזכה לתקן ולהגיע לשלימות הרצויה בגן עדן, ואמנם בסוד הבחירה של האדם לא ניתן לגלות לו כל זה, שא"כ אין בחירה, אבל נאמנים עלינו דברי חז"ל להאמין כן ולשמוח בזה, והנה המשיח כבר עומד אחר כתליו ואשרי מי שהצליח לתקן ברגעים האחרונים שאנו עומדים בהם, ומי יודע אם לא היסורים האלו הם השוברים המחיצה האחרונה לקראת בואו, ואשרי מי שבזכותו מתגלה המשיח.

והנני בתפילה ובברכה שתזכו לעשות נחת רוח לאבינו שבשמים בקבלת היסורים באופן היותר מושלם, ובתיקון הכל כרצונו ית' בשמחה ובהבנה, ומרוב שמחה והתעלות לא תרגישו צער ועגמת נפש כלל, ותתחזקו בבריאות ומצב רוח טוב לקראת מלך המשיח, בברכת רפו"ש ורוב נחת בשני העולמות.

תתפללו נא גם עלי בתפלתכם הזכה שאין השערים ננעלים בפניה, שאזכה לעשות רצונו ית' בשלימות הרצויה לפניו בכל העינים.

מי שקץ וממאס בנפשו מן הייסורים זהו סימן לאהבה

אל היקרים וחביבים, האהובים לאביהם שבשמים, הכתוב אומר מוסר ד' בני אל תמאס ואל תקוץ בתוכחתו כי את אשר יאהב ד' יוכיח וכאב את בן ירצה, הנה הפסוק מתייחס למי שכבר נמאס לו והוא קץ בנפשו מרוב יסורים, ומודיעים לו שזהו סימן לאהבה וריצוי, מצאנו גם בבני ישראל שמשח רבינו הביא להם בשורות טובות בשם ד' ולא שמעו אל משה מקוצר רוח ומעבודה קשה, לא תמיד אפשר להרגע מההבטחות הטובות, אבל כשיש רגע של רוגע, צריך להחדיר את האמת, שהיא תחזק את הנפש לעת מצוא.

כדאי לדבר אל הקב"ה כביכול כדבר איש אל רעהו, לבקש סייעתא דשמיא על כל פרט שקורה כעת, למשל לעבור את הפגע הזה בצורה הנכונה, ולקבל את זה בקלות, וכן את שאר ההפרעות, הכל באופן פרטי בקשה מיוחדת כדבר

איש אל רעהו, וזוהי עבודת התפלה המושלמת, לדבר מן הלב ולהרגיש אל מי מתפללים, וממילא רואים התוצאות ומתחזקים בתפלה ובטחון, אם תתרגלו כך, תגלו שיש שומע ומקשיב מביט ועוזר, ואינכם לבד בשום מצב, וככל שתאמינו יותר בתפלה הזו, תראו את התוצאות הטובות, בברכת כוח"ט בסשצ"ג ובשורות טובות בקרוב ישון ושמחה תשיגו ונסו יגון ואנחה מאחלים ומייחלים כולנו.

מה נדרש מצד מצות הבטחון

שלו' רב ורפו"ש וכט"ס

מדת הבטחון דורשת מהאדם להאמין שאין שום דבר אבוד, ואין מצבו של הבריא יותר בטוח משל החולה, וכל אדם מקבל נשמתו מחדש בכל בוקר, ואמנם יש הנהגה בעולם שלא לשנות ממנהגו של עולם ולכן אמרו שהעשיר מספיק לו מעט זכויות כדי להשאר בעשרו, והעני צריך זכויות מרובות להעשיר, ואמרו לעולם יבקש אדם רחמים עד שלא יחלה, שאם חלה אומרים לו הבא זכות והפטר, דכדי לשנות מצב צריך יותר זכויות אבל אין שום מצב אבוד, והכל תלוי ועומד, בזכויות ובתפלות.

צריך להחדיר אמונה זו ללב, ולהתחזק בזה ע"י דיבורים וחיזוקים, גם אם הלב מהסס, כיון שבעומק לבו האדם יודע את האמת, וכל הפחד מהמות הוא בגלל שנשמתו יודעת מה עתיד להיות, וממילא זה עצמו מחזק את האדם באמונתו, הרי נשמתו ביד יוצרי בין בחיי בין במוות, ואם נבטח בו נזכה יותר לישועתו, הפחד הוא בכלל היסורים והחיזוק באמונה מוסיף זכויות, רבים חלו והבריאו והתעלו בזכות היסורים, והרגישו כל חייהם קשורים לבוראם, ואלו הם היסורים ששיבחו הנביאים והחכמים, אשרי הגבר אשר תיסרנו... ומתורתך תלמדנו.

וברור לכולנו שהיסורים באו בגלל מעלתך, כענין שאמרו כל שהקב"ה חפץ בו מדכאו ביסורים, כי את אשר יאהב ד' יוכיח, וכמ"ש מרן זללה"ה באגרות

שהיסורים מהדקים את הקשר בין יצור ליוצרו יתברך, ומעלים אותו לעולם שכולו אור מורם מנמיות גופניות, וזה כל האדם ואשרי חלקו ואם תרשה לעצמך להתגאות מעט, יפתחו לפניך שערי אור של תקוה ובטחון, וישמח ד' במעשיו שאמנם הביאוך היסורים לקשר המיוחל לתכלית האדם.

אחת בצער ממאה שלא בצער

שלוכט"ס

עולם הפוך ראיתי, לך נדמה שאתה רחוק מחוץ לעיניים, האמת שכעת הנך קרוב יותר ללבנו, כולנו מתעניינים בשלומך ושלוי' תורתך, משתתפים בחבלי גלותך ומתפללים להצלחת.

כשאתה לומד כשלשים דף, הרי זה כאילו גמרת ש"ס, שהרי אמרו ז"ל אחת בצער ממאה שלא בצער, ועל חוסר חברה הרי כתב הגר"א שכל רגע שאדם חוסם פיו זוכה לאור הגנוז שאין כל מלאך ובריה יכול לשער, ובצאתך לגלות הרי חסמת פִּיך לעשרות אלפי רגעים.

החזו"א כותב שיסורים מהדקים את הקשר בין יצור ליוצרו ית', א"כ הרי אתה בזמנים אלו בשיא המעלות לתכלית כל הבריאה, גם הפחד בדרכים מחזק את הקשר והבטחון ב... ישראל, תקדים תפלה קצרה שתנצל מפגע ומפחד, ולפי חוזק בטחונך בעת התפלה שאמנם יצילוך מפחד, תראה הצלחתך, תשנן משנה בתור ליווי כמו שאמרו בגמ' שהתורה לוית חן לראשך.

שמח בחור בתורתך קבל בשמחה גלותך.

לא לפתח אדישות

שמעתי מאאמו"ר שליט"א מעשה מהחפץ חיים זצ"ל כשהיה חולה והבריא ממחלתו ביקש לומר דרשה לפני הציבור, אדם חושב שכשיחלה שתעבור לעשות תשובה, דעו לכם בידי הוה עובדא, אומר הח"ח על עצמו, כשאדם

חולה הוא חושב רק על מחלתו ובריאותו, אין לו ראש להתבונן על התשובה, מי שרוצה לעשות תשובה זה רק כשהוא בריא – לפעמים מתלווה אל החולה אדישות מתוך יאוש, קשה לו להרגיש שאפשר לשנות את המצב, ילד שמקבל מכות ומפתח אדישות או נכנס לעצבות ודכאון, שניהם לא הפיקו את התועלת רק מצערים את אביהם, כענין שכתוב לשוא הכיתי את בניכם מוסר לא למדו, החכמה היא לקבל בהכנעה ובהבנה ולחזור מהר להתנהג נורמלי.

חסד גדול עושה עמנו הקב"ה שאינו מגלה לנו איזה תיקון נעשה ע"י היסורים, ומה חסכנו עי"ז בעוה"ז ובעוה"ב, שאם הי' מגלה לנו סוד נשמתינו ואיזה פרט חסר להשלמת התיקון ושצריך שיעשה כך וכו' וכו', הרי הפסדנו את כל התיקון, כי כבר לא נוכל להצטער ביסורים כאלו, רק לשמוח, ונצטרך לקבל יסורים גדולים מאד לתקן מעט, אבל עכשיו שאין הדבר ידוע לנו הרי היסורים מכפרים הרבה, ונאמן עלינו הדיין ית"ש שהכל לטובתינו ולתיקון נשמתינו באופן היותר מועיל וטוב עבורנו.

הבוטח בד' גם הוא יש לו צרות אלא שחסד יסובבנו

שלוכט"ס ורפו"ש

מכתבו הגיעני, ואמנם היום יש משמעות אחרת למושג מכתב, כאדם שכותב לחבירו שפגשו ודיבר עמו קודם המכתב ואחר המכתב, אעפ"כ מושג כתב מוכיח יש בזה.

וכבר אמרו כל המצדיק את עצמו מלמטה מצדיקין עליו הדין מלמעלה, ואמרו וכיראתך עברתך, ואמרו כל השמח ביסורים שבאין עליו מביא ישועה לעולם.

וכתיב רבים מכאובים לרשע והבוטח בד' חסד יסובבנו, ולפי הטעמים יש אתנחתא על תיבות והבוטח בד', דמשמע שיש רבים מכאובים גם לבוטח בד',

אלא שאצלו חסד יסובבנו, מיהו שבטעמי תהלים יש מפסיק יותר מאתנחתא, מ"מ גם המלבי"ם מפרש אבל הבוטח בד' לא יכאב בכל אלה, כי המכאובים האלה הם אצלו חסד יסובבנו, ובהמשך לזה מסביר המלבי"ם את הפסוק הבא שמחו בד' וגילו צדיקים והרנינו כל ישרי לב, כי אצלכם חסד יסובבנו שהכל לטובתכם ולהצלחתכם.

האהבה שבתוכחות היסורים

מכתבכם המרגש המבטל והמפליא הגיעני שמחתי בדרגה הגדולה של הדביקות שהגעתם אליה, וקיימתי גם וירוממוהו בקהל עם, להגיד בבקר חסדך, ונמצאים מחייבים אותנו להרגיש בברכות השחר את החיים החדשים הניתנים לנו חדשים לבקרים, ולטעום מעט מן הדביקות בבורא ית"ש שהגעתם אליה בכח היסורים, וכמו שהי' אאמו"ר זללה"ה רגיל לומר אני מודה להקב"ה על היסורים יותר מן הדברים הטובים, כי האב שמח בנתינתו דברים טובים לבנו, אבל כשהוא צריך לייסרו הוא מצטער בזה, ואעפ"כ הוא מייסרני לטובתי, נמצא שבייסוריו הוא מגלה יותר אהבה מבטובותיו, וכן הי' רגיל לומר שכדי להוכיח את חבירו צריך לאהוב אותו יותר מלשבחו, כי המשבח נעים לו עם חבירו, והמוכיח מרגיש אי נעימות, ורק אם אוהב אותו באמת הוא מזדקק להוכיח ופעם שמעתי מהמשגיח הר"מ טיקוצינסקי ז"ל בשם הר' אייזיק שר ז"ל שביאר אהוב את המוכיחים ושנא את המשבחים, כי המוכיחים מעריכים אותך יותר, כמו תינוק שהלך פסיעה או מבטא מילי כולם משבחים אותו, וכשגדול עושה כן צועקים עליו תדבר טוב תלך טוב, למא כי בדרגתו הרי דיבור כזה פחות מערכו וזה המוכיחים שמעריכין אותו כגדול יותר.

ואחתום מעין הפתיחה כי מכתבכם המרגש, העיר את רוחי לבטא במכתב מעט מההתרגשות, והנני ברכה ובתפלה לרפואה שלימה, עוד ינובון בשיבה להגיד כי ישר ד' ולראות פני משיח צדקנו במהרה בימינו.

להיות יותר מקושר

כה אמר ד' זכרתי לך חסד נעורייך וגו', עם כל הנסים שראו במצרים, עדיין ה' נסיון ללכת אחרי ד' אלא המדבר בארץ לא זרועה, וגם במדבר כתוב ויעקב וירעיבך אח"כ ויאכילך את המן, למען ענותך ולמען נסותך להיטיבך באחריתך, וכתוב למען אנחנו הילך בתורתך אם לא ה"מן" מחכה חודש ימים עד שיגמר האוכל שבכליהם שכל זה נס, כי כתוב וגם צידה לא עשו להם, כי גורשו ממצרים דלאו יכלו להתמהמה, הלכו בבטחון, אבל כשראו שאין מה לאכול נכנסו ללחץ, וכן ה"מן" ה' אסור להשאיר ממנו עד בוקר, כדי שירגישו חוסר בטחון, ויהיו תלויים בחסדי שמים כל יום מחדש, זה הנסיון שנאמר עליו למען אנחנו הילך בתורתך אם לא, בשביל קבלת התורה צריך לראות אם הוא יכול לעמוד בנסיון ובקושי, זו לא בעיה שקרתה, זו בעיה שיצרו אותה במיוחד.

במעשי למלך פרשת בראשית מסביר קללת הנחש שיש לו פרנסה בכל מקום ואינו זקוק לרחמי שמים, חשבנו שאנחנו מתחננים שיתנו לו כמו לנחש, המציאות שהאדם שמסודר מאבד את הקשר, כל מה שהאדם צריך יותר הוא מקושר יותר, וזה מראה על האהבה שהרי ראינו עונש הנחש איך הוא נראה.

וביום השביעי מקרא קדש נאמר במצרים על שם קריעת ים סוף, הכל כבר נגזר מראש, אבל בבני ישראל כתוב וייראו מאד ויצעקו בני אל ד', וכך הוא גלגל כל העולם הזה.

בברכת גאולה ושמחת עולם במהרה

ליקוט מתוך מכתבי התעוררות – אמונה וביטחון

אמונה וביטחון

האמונה הפשוטה אשר עליה נשען כל בית ישראל כי יש בורא יתברך שמו שהוא ראשון והוא אחרון והוא ממציא הכל, וכל המתהווה מרצונו הוא, והוא ברא את האדם ומהווהו בכל רגע, והוא יתברך שמו ציוה את האדם את המעשה הטוב אשר יעשה והרע אשר יפרוש ממנו.

ואין לנו שום ענין בחיים על פני האדמה אלא עשיית רצונו יתברך.

חלק א' פרק י' ו'

האדם הלזה אשר האמת הזו חקוקה בלבבו אין לפניו עצב בעולם כלל, והוא כולו מלא חדוה בכל אשר יקרהו, ואינו מבקש יותר טובה מאשר הגיע אליו, והוא בטוח מבטח עוז כי הכל לטובה, ולא טובה של בשר ודם שאינו יודע כלום מה טוב ומה היפוכו, אלא טוב של מלך מלכי המלכים הקב"ה אדון כל הארץ, טוב לעולם ולנצח נצחים, אשריו ואשרי דורו, וכל העולם כולו לא נברא אלא בשבילו, וכל בעיותיו העתידות נפתרות לפניו בקלות, בדורשו מה בוראו יתברך חפץ ממנו בשעה זו, ואין לפניו שום קושי לבטל רצון גופו מפני רצון יוצרו יתברך, והרגשה פנימית עילאה תמיד מתלווה אליו, להאירו בדרך אשר ילך, ולהעמידו בקרן אורה, לעשות רצון יוצרו יתברך.

חלק ב' פרק א' י"ט

גם כיום אשר עינים לו לראות רואה השגחה פרטית בנסיו ונפלאותיו שעמנו בכל עת ובכל שעה, והננו תמימים ושלמים, סמוכים ובטוחים בחסדיו יתברך.

השתדלות בעניני הכלל

ועיקר העיקרים עינינו לשמים, אך הננו חייבים בהשתדלות לסייע בהסתר פנים.

חלק ב' פרק ח' ב'

הסבל שנגזר עליו יגיענו ולא יועיל מה שיעשה פעולות שאינן ראויות למנוע אותו ומלבד שההשקפה המוטעית היא עבירה לעצמה, הנה יש לה גם תולדות, כמו שיש המחפשים היתר להמנע מלערב אל תנח ידך בגלל צער גידול בנים, וכאילו הצער הוא נגרם על ידי הבנים.

חלק א' פרק ו' א'

ולא דעת ולא תבונה לו לדעת כי הצער והסבל שהגיע לו נגזר עליו בראש השנה על מעשיו, והוא מצטרף מכל המאורעות הסובבים אותו, חלק מכאבי הגוף, וחלק מעול מלכות ומעול דרך ארץ, וחלק מקנאה ותחרות, ומשכן רע ומפגע רע וכו' וכו', ובזכות צער גידול בנים נבצר מהם אחת הנה ואחת הנה, והרי הוא בא לחסוך צער על ידי מיעוט הזכויות המצילים אותו מהן.

חלק א' פרק ו' א'

אין אדם יודע מה טוב עבורו

ועיקר גדלות האדם... מאורעות החיים ממנו והלאה, אם לטוב אם למוטב נאמן הוא בעל מלאכתך שישלם לך שכר פעולתך, וכל מאי דעבד רחמנא לטב עבד, ומי פתי יצביע לבעל הבירה בית פלוני אני חפץ, שדה פלונית אני מבקש, אושר הזה ועושר ההוא.

וכי אושר ונעימות בדברים תלויים, ואם בדברים, היש אתנו יודע עד מה, באיזה דברים אמורים, וזה נבנה ביתו לרעתו וזה נשברה רגל פרתו לטובתו, וכל שכן בדברים עתידים הכמוסים התלויים במזל ובזכותא.

ואשרי אדם אשר האמת נר לרגליו, והוא חוסה בצל כנפיו של מלך מלכי המלכים הקב"ה, ורואה את כל הנעשה סביבו תחת השמש כשלוח אליו מאתו יתברך, והכל לטובתו, ונפשו כמהה להודות ולהלל ולקיים פיקודיו יתברך, ויפה שעה אחת בתורה ומעשים טובים מכל חיי העולם הבא, כי אין עונג לאדם יותר מעשיית רצונו יתברך, וזה כל האדם... ובזה האושר מובטח, אושר פנימי אושר נצחי, אושר שאין משלו עלי חלה, נעימות משותפת לגוף ולנפש.

חלק א' פרק א' א'

השפעת ריבוי ההשתדלות

מן המורגלות לחשוב כי קידום הרפואה מוסיפה חיים, ופלוני שחלה במחלה פלונית היום יזכה לרפואה, לא כן אילו חלה בה אתמול, ואלמלא פורעניות הדרכים היו הרבה אנשים נוספים חיים אתנו כיום, ונס שנתארגנו מצילים לכך נשאר פלוני בחיים, כי הגיעו בעוד מועד וטיפלו בו כהוגן, וכל אלו מחשבות שיסודם כפירה בהשגחה פרטית.

ומעולם לא נשאר בחיים זה שנגזר עליו למות, ולא מת זה שלא כלו ימיו, וכשם שאין לעשות צירוף מן הטובע בנהר בדרום עם זה שמת על מטתו בצפון לומר שכך וכך נספו, כי בידוע שכל אחד ענין לעצמו, כמו כן אין לצרף שנים שחלו במחלה אחת או שנסעו באותה מכונית שבה אירע מה שאירע.

והאמת בהיפוך כי פלוני נגזרה עליו מיתה, ולכן חלה במחלה שאין לה מזור, או שנזדמן במקום הפגע, ובשעה שאין מצילין, ואילו חבירו שלא כלו ימיו חלה במחלה שכבר יש לה תרופה, ואיחר ברגע את מקום הפגע, או שנפגע בשעה שהמצילים מצויים.

והמצרפים וסופרים ומונים כמה מתו במיתה זו בחודש זה, וכמה לקו בתאונות בירח פלוני וכיוצא בזה, הרי הם עוסקים בכפירה בשוגג, ומטעים את הקוראים ליחס את הכל למקרים, כאילו ח"ו עולם של הפקר לפנינו.

ומלבד שלהתקדמות הרפואה אין ליחס שום הוספת חיים או מניעת סבל, כי כל סבל של אדם נגזר בראש השנה, ואין מספר למאורעות המייסרים את האדם, וכולם בחשבון יבואו כפי הנגזר עליו.

ורואים במציאות שכל מחלה שנתחדשה לה רפואה מתרבים החולים בה, כי בעוד שהיתה חשוכת מרפא לא הגיעה אלא לאנשים שבקיצם, הנה משנמצא לה מזור הרי רבים הם שלוקים על ידה.

ולעומת זה שלא הרוחנו בהתקדמות הרפואה, הרי במציאות כיום הסבל מרובה עשרת מונים על ידי היוסיף דעת יוסיף מכאוב, כי בעוד לפני כיוכל שנים לא היה פחד המחלות על האנשים, והדורשים ברופאים היו מועטים, ועיירות רבות היו שאין בהם הקרוי רופא, הנה כיום כמעט כל יושבי תבל דורשים ברופאים, וכולם רעדה יאחזון אם אולי כבר נפל בחלקם מחלה פלונית או פלונית, ונשללה השלוה והרגיעה מכל החיים על פני האדמה.

חלק א' פרק ו' א'

גם צער הנגרם על ידי בשר הוא מן השמים

מיסודי האמונה כי כל צער וכל מאורע שהאדם נפגש בו, הכל בהשגחה פרטית לכל יחיד ויחיד, וגם אם הדבר נגרם על ידי בשר ודם אין ליחס את הדבר אליו, חלק ב' פרק ו' ח'

השתדלות מעל למותר – אין בה תועלת

ואין אנו חייבים בהשתדלות יותר מן המותר, ואין מעצור ל... להושיע ברב או במעט, גם כידוע אין תועלת בהשתדלות שפטורים ממנה.

חלק א' פרק י' ב'

ממידת הביטחון – לדעת שכל האנשים בעולם במצב שזה

חלק ב' פרק א' א'

לאחר הידיעה כי את אשר יאהב... יוכיח, וכתב מרן זללה"ה באגרותיו שחביבין יסורים לזה שרואה אותן כשלוחי דרחמנא ומהדקים הקשר בין יצור ליצורו יתברך, וממדת הבטחון לראות לעולם את המצב כשקול, הרי אין היסורים אלא כמעוררים את האדם לראות את הדברים באורם הנכון, כי באמת אין אדם יודע מה ילד יום, ומצודה פרוסה על כל החיים, וכולם חיים ברחמים, ובמדה זו כולם שוים גם החולים וגם הבריאים.

נמצא כי כל האנשים במצב שזה, ואם כן מה מקום לדאגה.

חלק א' פרק ט' א'

רפואה

ביטחון בעת חולי

בהיותנו מורגלים על פי מרן זללה"ה, כי ענין הבטחון הוא לדעת כי לעולם אין לפני האדם מצב של נטיה לרעה יותר מאשר לטובה,

חלק ב' פרק ו' ט"ז

כל ענין בטחון כפי המבואר בחזון איש אמונה ובטחון, הוא ההכרה והידיעה, שבכל מצב הרי העתיד שקול, כי בהיות כל הנהגת העולם בנסיים תדיריים, הרי אין ההוה קובע כלום ביחס לעתיד,

חלק ב' פרק ו' ט"ז

לאחר שעיינו והחליטו בסדר הרופאים, יש לשכוח מהם ולבטוח ברופא כל בשר, ולא להוסיף במחשבות אולי פלוני או פלוני.

ובעיקר הדבר רוח איש יכלכל מחללו, והרי כל מעשיו לפי ההלכה, ואשר ראוי לראות כל פעולה בזה כאילו נצטווה ממש מפי הגבורה על כל פעולה ופעולה, והנה מלא מצוות כרימון

חלק ב' פרק ו' י"ז

הרהורים בדבר העתיד הכמוס והחששות על ההוה והמחר, אינם תואמים עם השקפת התורה, כי בהיות האדם מושרש באמונת אומן כי הכל בהשגחה פרטית, מה מקום לפחד או לדאגה.

חלק ב' פרק ו' י"ט

גם בדבר הבריאות יש לדעת כי כל הנידון הוא במדת חוב ההשתדלות, ולולא זאת כל האנשים במצב שוה, כי לכל איש מיחוש ולכל מיחוש אפשרויות רבות.

חלק ב' פרק א' א'

כל יחיד ויחיד במצב שקול בכל עת, וכמו שקבעו בתפלת כל ערב והעמידנו מלכנו לחיים, וקיומנו בנסים כל יום כאשר הננו מודים ועל נסיך שבכל יום עמנו, הרי יש מדה מסוימת של חסד כאשר מסבב הסיבות מעורר את תשומת הלב לאמת הלז הידוע.

אבל לגופו של ענין יש לנהל את החיים על מכונו כאילו כולם שוים באותו מצב, ולכן מלבד תפלה נרגשת מדי פעם, אין לסטות מעולם כמנהגו נוהג, וזו העבודה הרצויה לפניו יתברך.

וככל שהאדם מצליח יותר במצבים הללו לנהוג כרגיל, הרי הוא עושה נחת רוח ליוצרו, ואמרו* בשאול ראו בריה שבראתי בעולמי, כאשר לא שינה מנהגו של עולם גם לאחר שנאמר לו מחר אתה ובניך עמי.

חלק ב' פרק ו' י"א

ואם ההנחה שאדם חייב בהשתדלות זו, נכונה, הרי נמצא כי היסורים הם שלוחי דרחמנא כאילו באו מאליהם.

וכבר כתב מרן זללה"ה באמונה ובטחון, כי עיקר הבטחון הוא להאמין שבכל מצב הרי הדברים שקולים, יעו"ש באורך, א"כ אפוא דאגה מנין.

חלק ב' פרק ו' י"ב

אנסה להעלות על הגליון את רחשי לבבי בין רוב הדעות שהושמעו, נשאלתי פעם על ידי אחד הרופאים כיצד אנו מחליטים לנתח או לא לנתח, בזמן שהם מתלבטים הרבה בדבר, השבתי כי אתם בשביל להחליט חושבים מה יהיה מחר, וזה כמובן בלתי ידוע, לא כן אנחנו עלינו לשקול רק מה ההלכה

קובעת במצב ההוה, והעתיד לעולם ביד בעל הבירה בכל המצבים, ווממדת הבטחון לראות לעולם את המצב כשקול, וכמו שכתב מרן זללה"ה באמונה ובטחון שזה ענין בטחון.

חלק ב' פרק י"א י"ז

ההתייחסות לרפואה

ההתייחסות לרפואה היא כהתייחסות למצות אכילת מצה ותקיעת שופר וכיוצא בזה, אלא שזו מצוה יותר חמורה אשר דוחה גם שבת.

ולכן ההמנעות מעיסוק ברפואה כמוה כהמנעות מאכילת מצה בליל ראשון של פסח, ואנו רואים זאת כעצת היצר הרע בכל העבירות, ולא מועיל בזה מה שגם הרופאים נכשלים בעבירה זו ואינם מתיחסים כראוי למצות פיקוח נפש.

ועל כל פעולה לצורך רפואה היה ראוי לברך אשר קדשנו במצוותיו וצונו, וחלילה להמנע ממצות פיקוח נפש.

והרי אם היה הנידון על אחר היו עושים הכל, ואדם לגבי נפשו כאחר הוא, שאין הנשמה שלו, והוא פקדון עם ציווי של בעל הפקדון לשמר ולעסוק ברפואה. חלק ב' פרק ו' י"ג

ביטחון בעת צרה – ההתייחסות אל הצער

ומה שרואים בחיים הוא שלכל צרה מתלווה גם גזירה עד כמה תצר לבעליה, כי לפעמים אותו מאורע שובר את האדם עד דכדוכה של נפש, ולפעמים כמעט ואינו מכאיבו, ויש שהמספד נהפך למחול והשק לשמחה.

ולכן עלינו להתייחס יותר לצער ההוה ולא אל המאורע ככאב תמידי, והננו בתקוה אל המחר הטוב.

ואמרו ישיחנה לאחרים ויסיחנה מדעתו, ומסתברא דתרוייהו איתנהו, ואין להתעטף ביגון ולדבקה בו, אבל יש להסיח דעת ולחזור לחיים הרגילים במשנה מרץ ללמוד וללמד, לאחר שיקול נכון שמצדנו עשינו את המוטל עלינו.

חלק ב' פרק ו' ט'

חיזוק בעת חולי

היצר רגיל במצבים כגון אלו להטריד משמירת הפרטים ולהשקיט צמאון הנפש להתעלות בשמירת הידורים ובמחשבות התעלות, והאדם נתפש לזה בהיותו ערב לחיך ונעים להעצלות, לכן יש להתאזר ולזכור כי אין טוב לאדם מאשר לקיים פקודיו יתברך, אשר רק הם דרך לקיום חובתו בעולמו והם הם המרוממתו על כל המעשים, והעיקר להתמיד בלימוד.

חלק ב' פרק א' א'

ליקוט מתוך שיחות

לא להתייאש מלהתפלל גם כשנראה שכבר אין סיכוי

בעיקר ענין התפילה יעו' ברמב"ן פ' בשלח שהקשה איך יתכן שבני ישראל צעקו אל ד' ומיד מתרעמים על מרע"ה, כדכתיב ויצעקו בנ"י אל ד' ויאמרו אל משה המבלי אין קברים וגו', ותירץ על פי המכילתא דבאמת מתחילה התפללו אל ד', אבל משראו שתפילתם לא נתקבלה ועדיין מצרים נוסע אחריהם אז נכנס בהם יצה"ר ונתרעמו על משה.

וז"ל הרמב"ן וייראו מאד ויצעקו בנ"י אל ד' ויאמרו אל משה המבלי אין קברים במצרים, איננו נראה כי בני אדם הצועקים אל ד' להושיעם יבעטו בישועה אשר עשה להם שם כו' ובמכילתא תפסו להם אומנות אבותם, ויאמרו אל משה המבלי אין קברים במצרים, מאחר שנתנו שאור בעיסה באו להם אצל משה אמרו לו הלא זה הדבר אשר דברנו אליך וגו' ושאור שבעיסה הוא היצה"ר, והי' דעתם לומר כי מתחלה צעקו אל ד' לתת בלב פרעה לשוב מאחריהם, וכאשר ראו שלא הי' חוזר, אבל הי' נוסע וקרב אליהם, אז אמרו לא נתקבלה תפילתינו, ונכנסה בליבם מחשבה רעה להרהר אחר משה כאשר בתחילה, עכ"ל.

ויש להתבונן מזה במה שמצוי שהאדם מחליט מדעת עצמו מתי כבר הענין אבוד, וכשנראה לו שהענין כבר קרוב להפסד הרי הוא עושה מעשים ע"פ החלטתו זו באופן שכבר אין יכולה בקשתו להתקיים, ונמצא שאת היאוש מחליט האדם, בין שמתייאש מלימוד הסוגיא או מלמצוא חברותא או מלהתקבל לישיבה מסוימת או לחברה מסוימת, או בכלל הצלחתו בחיים, ברוחניות או בגשמיות, ובין בפעולות של מצוה לעשות שלום בין אדם

לחבירו וכיו"ב שהאדם מחליט מתי כבר אין ברצון הקב"ה להושיע, וכבר צריך לנהוג אחרת.

ויש לזכור שרוב הניסים הניכרים לעין נעשו ברגע האחרון, וכ"ז שאין האדם חייב לעשות מעשה אל ימנע עצמו מן הבטחון והרחמים, ואמנם כולם מתחילים בתפילה ובתקות בטחון, אבל החילוק נקבע לפי הסוף מי מיהר להחליט בעצמו ולהתיאש מן הישועה, ועוד יש להעיר שהרבה פעמים האדם קובע את רצון ד' לפי מה שנראה לו במציאות הנהגת ד', ואף שבתחילה קודם שנתייאש ה' בטוח מהו רצון ד', אבל כשרואה שלא נתקבלה תפילתו, מחליט שכנראה לא זהו רצונו, והרי רצון ד' ידוע ונמסר בהר סיני, ולא נאמר שיגלה לנו רצונו ע"י סימנים.

הנה מצינו בדניאל שהתאבל על עיכוב הגאולה עשרים ואחת שנים (להמפרשים דשלשה שבועים ימים היינו שנים), ולא אכל בשר ויין ועוד, ואח"כ אמר לו המלאך שמהיום הראשון שנתן אל ליבו להבין ולהתענות נשמעו דבריו, ובכלל הצורך של האדם בתפילה שומר עליו להיות קשור לבוראו, כענין שכתוב במשלי שביקש שלמה שלא יתנו לו עניות ולא עשירות פן אשבע וכחשתי וגו', והיות ומטרת האדם בעולמו להדבק בבוראו, נתנו לו סיוע בזה שיצטרך לבקש, וזה מלבד מה שיקבל שכר על התפילה, וכתוב רוצה ד' את יראיו את המייחלים לחסדו.

חלילה לפחד

שמענו שבשנת תש"ח כאשר היו הפגזות בירושלים, והיה שם פחד גדול, והגרי"ז מברסק ז"ל ברח והגיע ליפו, וכאשר הגיע ליפו התחילו גם שם הפגזות, ונעשתה מהומה גדולה בבית, אבל הגרי"ז ישב רגוע לגמרי, שאלו אותו איך הוא כל כך רגוע, הרי מירושלים הוא ברח כל כך, ומה קרה שפתאום הוא רגוע, והוא השיב "וכי אני מפחד שיקרה לי משהו, חלילה, אסור להעלות מחשבה שכזו, אני רק צריך להיות רגוע שעשיתי את חובתי, והנה עשיתי את

חובתי נזהרתי כמו שהייתי צריך, וברחתי ליפו, עכשיו אני רגוע שעשיתי מה שאני צריך, ח"ו לדאוג שיקרה לי משהו, [ידוע שאחר כך הביאו החזון איש לבני ברק לישיבת תפארת ציון].

חלילה, חלילה לפחד שיקרה לו משהו.

החזו"א כותב בקוב"א ח"ב קל"ב "בכל פגע אני מורגל להחזיק את האמונה כי לא נעשה דבר בעולם במקרה, רק על פי השגחתו יתברך, והריני מתאמץ בתפילה להעביר את הגזירה, ולפיכך אני מתייחס בקרירות להשתדלות, כי על פי הרוב אין ההשתדלות ברורה".

באמונה ובטחון פרק ב' גם כן מסביר את הנקודה הזאת, "וכאשר האדם נפגש במקרה אשר לפי הנוהג שבעולם צפויה אליו סכנה מדרכי הטבע לפחוד מטבעת העולם, וקשת רוחו ירפהו מלזכור שאין המקרה אדוניה לנו, ושאין מעצור לד' מלהושיעו ולהכן מסבבים שיחליפו את כל המסובבים, וההבלגה בשעה הקשה הלזו ולהשרות בקרבו את האמת הידועה כי אין כאן לפניו שום פגע רע מיד המקרה רק הכל מאתו ית' בין לטוב בין למוטב, ואשר שרש אמונתו מפיגה פחדתו ונותנת לו אמן להאמין באפשרות ההצלה, ושאין לפניו נטיה לרעה יותר מנטיה לטובה, ענין זה יקראוהו מדת הבטחון".

עוד ממשיך שם מרן זללה"ה שהבוטח רגוע גם כאשר מעלה על דעתו האפשרות שלא יצליח, "וממדת הבטחון להעמיד עצמו על נקודת האמונה אף בהעלותו על מחשבתו צד היסורים, ושיהיה לבו ער כי לא המקרה פגעתו, שאין מקרה בעולם כלל רק הכל מאתו ית', וכמו שאמרו לולינוס ופפוס [תענית י"ח ב'] ואנו נתחייבנו כו' ואם אין אתה הורגנו הרבה הורגים יש לו למקום והרבה דובים כו', וכל זה ממדת הבטחון", עכ"ל.

לחשוב על הביטחון

במצבים בהם יש חששות שונות, מה טוב להתרגל לחשוב קצת על הביטחון, שבכל מקרה שיש איזה חשש לקראת הבאות, לא משנה באיזה

תחום אם בענייני רפואה או ממון או ענין אחר, אם יתחזק בדעתו ויחשוב על הביטחון, יהיה לו ביטחון, ויזכה גם לשמירה המובטחת.

ובפרט כאשר על פי ההלכה יש בידינו ידיעה שאין מה לחוש, כל אחד בדרגתו, יחשוב לעצמו האם יש חשש שיקרה לי משהו עכשיו, בודאי שלא אמור לקרות, שהרי שלוחי מצוה יש הבטחה שלא ניזוקין, כמבואר בפסחים ח' א' ששלוחי מצוה אינן נוזקין במקום שלא שכיח הזיקא, וממילא אם נוהר עד כדי שיחשב לא שכיח הזיקא, הרי מובטח לו שלא יעשה לו נזק, [וגם אם ניזוק, בודאי לא מחמת פשיעתו ניזוק, אלא שכך נגזר עליו וגם אם היה במקום אחר היה ניזוק, ומלאך המות מה לי הכא ומה לי התם].

אמנם ההשקפה ידועה לכל, אבל לא מספיק שההשקפה נמצאת בלב, כאשר הוא מתבונן באמונה שהוא מכיר ויודע, ההתבוננות מחזקת אותו, וכלשון החזון איש הנ"ל " בכל פגע אני מורגל להחזיק את האמונה כי לא נעשה דבר בעולם במקרה, רק על פי השגחתו יתברך".

בכל מצב כאשר ההחלטה מצד ההלכה ברורה, אלא שיש לו "חששות", אם רק יתבונן לרגע, מה אני מפחד עכשיו שהולך לקרות? וכי ככה אני מאמין? הרי באמת אני לא מאמין שיקרה כך, אז למה אני חושש, עצם ההתחזקות הזו עצמה היא מצוה, וזה גם יעזור לאדם לחיות חיים שלווים יותר.

פחד והשתדלות מיותרת רק מזיקה

עצם הדבר שהאדם מפחד, לפעמים עצם המחשבה היא זו שמביאה את הצרה, והדבר מפורש באיוב פרק ג' "כי פחד פחדתי ויִאֲתָנִי, – ואשר יִגְרֵתִי יבוא לי, לא שְׁלֹתִי, ולא שִׁקְמָתִי ולא נחתי – ויבוא רוגז", ואמרו בברכות ס' א' שיהודה בר נתן היה הולך מאחורי רב המנונא, ונאנח, אמר לו רב המנונא "האם אותו אדם רוצה להביא על עצמו יסורים, דכתיב כי פחד פחדתי ויאיתיני ואשר יגרתי יבא לי", – והגמרא שואלת והא כתיב אשרי אדם מפחד תמיד, ומתרצת הגמרא שהוא בדברי תורה כתיב.

ובסנהדרין כ"ו ב' גם כן מבואר שהדאגה מזיקה לאדם, "אמר עולא מחשבה מועלת אפילו לדברי תורה, שנאמר מפר מחשבות ערומים ולא תעשינה ידיהם תושיה"א.

אדם שיש לו בעיה, הדבר המועיל באמת הוא שיחזק יותר את הביטחון, - וכאשר עושים השתדלות מיותרת זהו גם יכול לגרום את ההיפך, שדוקא משום שעושה ההשתדלות יבא היפך הרצוי ב, וכמו שמבואר באמו"ב.

ובאמונה ובטחון לחזו"א, והנה נתחייבנו לדון במחשבתנו כל פעולה טרם עשייתה אם היא מוסכמת ממדת הבטחון, וחזו"ל אמרו במד"ר מקץ כי השתדלותו של יוסף הצדיק לבקש משר המשקים והזכרתני, היתה כולזול במדת הבטחון, ואמרו "אשרי הגבר אשר שם ד' מבטחו זה יוסף, ולא פנה אל רהבים וגו', שבשביל שפנה אל שר המשקים נתוסף לו שתי שנים" ר"ל יוסף שאין הצלתו תלוי' בהשתדלות וכל מיד ד', אבל בהיות שנתחייב האדם בפעולות ולא לסמוך אניסא, חייב יוסף את עצמו לשמש בהודמנות זו ולבקש משר המשקים. ואמנם בהיות שלפי תכונת הרהבים אין בטבעו לזכור ולהיטיב, אין ראוי המעשה הזה רק מתוך יאוש, והמיואש עושה כל מה שיכול אף דברים

א. ופרש"י מחשבה - דאגת הלב על מזונותיו של אדם, מועלת - מהניא לשכח למודו, ע"כ, ובתוספות שם, מחשבה מועלת אפילו לדברי תורה - פירש ריב"א דאגת לב האדם על מזונותיו מהניא לשכח ממנו כל שאר מחשבות אף מחשבת דברי תורה שנאמר מפר מחשבות ערומים וגו' וקאי אנותן מטר על פני ארץ וגו' י"מ מועלת משקרת ולא תצלה [פי' מלשון מעילה], כלומר אם אדם חושב הן להעשיר הן גם לדברי תורה לא יספיק אלא כשעשה לשמה כדמסיק.

וברמ"ה שם "אמר עולא מחשבה מועלת אפי' לבטל דברי תורה, יש אומרים מחשבת אחרים מועלת לבטלה, ואם עסוקין לשמה אין מחשבת אחרים מועלת לבטלה, ולאו מילתא היא דהא מפר מחשבות ערומים בקב"ה כתיב, ותו דקרא לא קאי במחשבת המפר, ויש אומרים מחשבה שאדם מחשב כך וכך תעלה בידו, מועלת להשביט הדבר שאין מחשבתו מתקיימת, ואפי' לדברי תורה, כגון האומר עד יום פלוני אסיים כך וכך מסכתות בגירסא, מפר מחשבות ערומים, שאין מחשבתן עולה בידן אפי' לתושיה, וזה הפי' האחרון הוא הנכון".

ב. ובפסחים ק"י ב' אמרו לענין זוגות, כללא דמילתא כל דקפיד קפדינן בהדיה, ודל אקפיד לא קפדינן בהדיה, ומיהו למיחש מיבעי, פרשב"ם כל דקפיד יותר מודא קפדי בהדיה השדים להזיקו, [ומיהו גם מי שלא מקפיד, ולא קפדי בהדיה, ראוי לו למיחש, ולהזהר קצת מה שיכול לזוהר בקל].

הרחוקים מכל תועלת, אבל אין לבוטח לעשות כמו אלה, ואין פעולה זו מפעולות החובה, ויש במעשה זה כעין זריית אבק על זוהר האמונה ובטחון, ואחרי שאינה חובה היא אסורה, וכונת חז"ל על הפעולה ולא על מדת הבטחון של יוסף חלילה, וידע יוסף שאין עזר מבן אדם בלתי מיד ד' לבד, אבל מה שחייב עצמו לשאול משר המשקים לא הי' לפי קבלת חז"ל דין אמת, אלא לא הי' לו לפנות אל רהבים, ע"כ.

סיכום הדברים

עלינו להתבונן באותם דברים הידועים לנו, ממידת האמונה, כי העולם מנוהל בהשגחה פרטית, ואין בכוחו של שום מקרה להשפיע עלינו כך או כך.

כאשר על פי ההלכה אין מקום לחשש, כגון במקום של מצוה היכא דלא שכיח הזיקא, אין שום מקום להרגשת פחד.

ההשתדלות היחידה המועילה היא רק אותה ההשתדלות המחוייבת מצד ההלכה, וכל השתדלות שמעבר לכך, לא רק שאיננה מועילה, אלא גורמת להיפך.

הפחד כשלעצמו מביא רעה, ויש להשריש בלב את האמונה הפשוטה והידועה, וזה מה שיועיל באמת.

ביאור בברכת רפאנו

רפאנו כו', ע"ש הפסוק שאמר ירמיהו הנביא בלשון יחיד, רפאני ד' וארפא הושיעני ואושעה כי תהלתי אתה, והיינו שרפואת ד' היא רפואה מתקיימת ואין החולי חוזר, וז"ש אם תרפאנו נתרפא ואם תושיענו נוושעה כי תהלתינו אתה שאנו מוזהלים בד' לומר מי כד' א' בכל קראינו אליו לרפאותינו ולהושיענו, ולכן תרפאנו למען תהלתך וכדכתיב הושיענו וגו' וקבצנו והצילנו וגו' להשתבח בתהלתך, **רופא נאמן** מצאנו בתורה וחללים רעים ונאמנים ואמרו ע"ז נ"ה א' רעים בשליחותם [שמייסרים את הגוף, רש"י] ונאמנים בשבועתם שהשביעום תחלה מתי יצאו מן האדם, ואפשר שזהו נאמן אע"פ שאין מגיע לו להתרפאות כמו שאמרו בזה הבא זכות והפטר, הרי הוא נאמן בגזירתו, ויותר נראה שהוא תואר של נאמן ברפואתו, שיודעים שרפואתו בטוחה ונאמנה, היפך חללים רעים ונאמנים, ואמרו לעולם יבקש אדם רחמים עד שלא יחלה שאם חלה אומרים לו הבא זכות והפטר, שכדי לא לחלות די במעט זכויות, ובכלל רפאנו שנשאר בריאים, כדכתיב כל המחלה וגו' לא אשים עליך כי אני ד' רופאך. – **בא"י רופא חולי עמו ישראל**, הודאה על כל הרפואות של ישראל, וכן כולל בקשתו בתושח"י.

ברכת אשר יצר

ברכת אשר יצר את האדם בחכמה, מוזכר בה כמה ענינים, עצם יצירת אדם בחכמה נפלאה שהפסולת יוצאת לבד מהגוף, נתאר לעצמינו גודל הסבל אם האדם הי' צריך להוציאה מגופו בידיים, ומפליא לעשות בבירור האוכל הטוב מהפסולת, וחלוקת המזון הנצרך לגוף, והוצאת הפסולת לבד, בזמן שנשלם העיכול, בהוראות טבעיות מחושבות, וזהו מה שמודים אשר יצר את האדם

בחכמה, והודאה על היציאה כעת שהצליחה, ומזכירים שהדבר כ"כ חיוני שאם יפתח אחד מהם או יסתם אחד מהם אי אפשר להתקיים, וא"כ אנו מודים בזה על עצם קיומינו שתלוי בחסד הזה.

נקבים נקבים חלולים חלולים, פי' הרבה נקבים והרבה אברים חלולים, והכפל של הלשון מתפרש כמו נקבים רבים או כמו נקוב בנקבים וחלול באברים חלולים, ואמרו במדרש כי גדול אתה ועושה נפלאות, האדם דומה לנוד מלא רוח, ואם יעשה אדם בנוד נקב כחודה של מחט הרוח יוצא, והאדם מלא נקבים ורוחו משתמרת בתוכו, הוי ועושה נפלאות, עכ"ל. והנקבים הם גם בתוך הגוף, בלב ובקנה ובושט וכל האברים, וכל מקום שצריך להיות חלול הרי בקמט בלבד נפסקת פעולתו.

רופא כל בשר, פי' רופא כל הברואים, כמו נותן לחם לכל בשר, ובגמ' אמר רב שמברכים רופא חולים, ואמר שמואל שאין להגדיר את כל העולם כחולים, לכן אומרים רופא כל בשר, אבל באמת מתאים כאן לשון רפואה כמו מחולי, אלא שדבר טבעי אין לקרוא חולי, אבל הפסולת בגוף היא כרקבון וחולי שמקלקל את הגוף, וצריך רפואה להוציאה מן הגוף, לכן מזכירים רופא כל בשר.

ומפליא לעשות, זהו ענין נוסף, להזכיר הפלא הגדול בכל התהליך הזה כמו שנתבאר לעיל, ואמרו בגמ' שרב שישת, אמר לברך רק מפליא לעשות, ורב פפא אמר לצרף שניהם יחד, למדנו מזה שיש כאן שני ענינים.

ואמרו בגמ' המשהה נקביו עובר משום בל תשקצו, הרי שהפסולת בגוף שיקוץ הגוף, והגוף מתעדר בסילוק הפסולת, ולכן אין ראוי להשאירו בגוף כשהגיע זמנו לצאת, ובאמת עצם הפסולת באוכל ג"כ נתהווה מחטא האדם, כי פירות גן עדן כאוכלי המן שאין צריכים להפנות כלל, כי אין בהם זוהמת הפסולת, ונמצא שהפסולת היא ג"כ זוהמת החטא, ואין ראוי להשאירה בגוף, אבל הדברים מובנים בדרך הפשט, שכל לכלוך וזוהמא מרחיקים את האדם מטהרה ועדינות הנפש, ואמרו על נטילת ידים והתקדשותם והייתם קדושים,

והיה מחניך קדוש שלא יהיה פסולת במקום תורה ותפלה.

ואמר הקב"ה לחירם מלך צור שהחזיק את עצמו לאליל, כך נסתכלתי ובראת נקבים באדם, כאשר יראה האדם שפלותו שהוא מכיל פסולת עם מערכות זוהמא, ידע להשפיל עצמו ולא יחזיק עצמו לאליל, ולא יתגאה כלל, וע"ז נאמר ביחזקאל פכ"ז מלאכת תופיך ונקביך כך ביום הבראך כוננו, וכן מצינו בפרעה שהי' משכים ליאור כדי שיוכל לומר שאינו צריך להתפנות כבשר ודם.

גלוי וידוע לפני כסא כבודך שאם יפתח כו', הוזכר כאן לפני כסא כבודך לומר שאין מקום פנוי בעולם שאין כבודו יתברך שם כ"כ מהגר"ח מואלזין, ואפשר דמ"מ לא הזכירו לפניך מפני הכבוד, ואמרו לפני כסא כבודך, מיהו ברי"ף הגרסא גלוי וידוע לפניך ד' או"א כו'.

אי אפשר להתקיים ולעמוד לפניך, בגמ' הגרסא א"א לעמוד לפניך, וברי"ף א"א להתקיים אפי' שעה אחת, ונמצא שגרסתינו להתקיים ולעמוד לפניך זהו צירוף של שני נוסחאות, ועיקרו כפל של אותו ענין, ומ"מ הוזכר לשון לעמוד לפניך, לומר שכל בריאתנו לצורך לעמוד לפניך, ויש בענין לעמוד לפניך רמז שאין להתפלל בלי גוף נקי, ובנוסחת אפי' שעת אחת דנו הראשונים ז"ל שהרי שעה אחת אפשר להתקיים, אלא שיש נקבים שאפי' בשעה אחת שהם נפתחים או נסתמים אי אפשר להתקיים, ושאר הנקבים אם נסתמים שעה אחת יותר מהרגיל.

